

Fylkesmannen i Østfold

FORVALTNINGSPLAN FOR BERBY LANDSKAPSVERNOMRÅDE

Rapport 2/2013

Forside: Oversiktsbilde Berby herregård. Bildet er tatt sørover fra Torgalsåsen.
Foto: Vidar Asheim.

Dato 15. august 2013
Rapport nr. 2, 3013
ISBN 978-82-7395-222-6 ISSN 1890-3673

Rapportens tittel

Forvaltningsplan for Berby landskapsvernområde

Forfatter

Mats Haneborg Finne

Oppdragsgiver

Fylkesmannen i Østfold, Miljøvernavdelingen

Ekstrakt

Rapporten oppsummerer verneverdiene i området.
Planen gjennomgår og utdyper dagens ulike brukerinteresser i lys av verneforskriften (jordbruk, skogbruk, fritidsboliger, laksefiske, inkl. "turisme"/ camping).
Målsettinger og tiltak skisseres.

Emneord

Landskapsvernområde
Forvaltning
Jord- og skogbruk
Halden

Referanse til rapporten

Finne, M.H. 2013: Forvaltningsplan for Berby landskapsvernområde.
Fylkesmannen i Østfold, miljøvern, rapport nr.:2, 2013:1-28.

Forord

Berby landskapsvernområde i Halden ble etablert ved kgl. res. av 5. mars 2010. I følge vernebestemmelsenes § 8 skal det utarbeides en forvaltningsplan for landskapsvernområdet.

Med utgangspunkt i rammene som vernebestemmelsene setter, er det utarbeidet en forvaltningsplan gjennom et samarbeid mellom berørte grunneiere og Fylkesmannen i Østfold.

Av størst betydninger for verneverdiene er det at skog og innmark fortsatt drives som i dag, at eksisterende gårdsbebyggelse og anlegg holdes i stand og bevares i samme stil som i dag, samt at det ikke skjer nye skjemmende inngrep i området. I arbeidet med forvaltningsplanen er derfor en utdyping og konkretisering av vernebestemmelsene vektlagt fremfor forslag om aktive skjøtselstiltak.

Kapittel 2 i forvaltningsplanen gir en beskrivelse av landskapet, naturen og geologien i det vernet området. Kapittel 3 omtaler verneformen og verneforskriften. Kapittel 4 gir en beskrivelse av dagens bruk og planlagte/ønskete tiltak, samt en vurdering av hvordan dette påvirkes av vernet. Kapittel 5 inneholder målsetninger og tiltak.

I prosessen med å utarbeide forvaltningsplanen i 2008-10 er det gjennomført 3 møter med grunneierne av landbrukseiendommer. I dette arbeidet har Svein Buer, Øyvind Brække, Jens Golden, Jon Iver Stabekk og Ole Brække deltatt på møter og gitt innspill. Fra Fylkesmannen har Ottar Krohn, Geir Hardeng og Mats Haneborg Finne deltatt.

Mats Haneborg Finne har utarbeidet forvaltningsplanen.

Moss, 15. august 2013

Kjersti Gram Andersen
miljøverndirektør

Innhold

1	Innledning	7
2	Områdebeskrivelse	8
2.1	Geologi og landskap	8
2.1.1	Berby herregård med omegn	8
2.2	Naturmangfoldet	9
3	Om verneformen og verneforskrift for Berby LVO	11
3.1	Tiltak og aktiviteter som ikke tillates	11
3.2	Tiltak og aktiviteter som kan tillates (dispensasjon)	12
4	Brukerinteresser	13
4.1	Dagens bruk og planer	13
4.1.1	Landbruk og tilleggsnæringer	14
4.1.2	Fritidsboliger	15
4.1.3	Andre bruksinteresser	16
4.2	Vernebestemmelsene og konkrete tiltak og aktiviteter	17
4.2.1	Jordbruk	17
4.2.2	Skogbruk og veier	17
4.2.3	Bygninger og anlegg i landbruket	18
4.2.4	Andre bygninger	19
4.2.5	Andre anlegg og infrastruktur	19
5	Målsetninger og tiltak	21
5.1.1	Mål	21
5.1.2	Tiltak	21
6	Kilder	23
7	Vedlegg	24
	Vedlegg 1 Vernebestemmelsene	24
	Vedlegg 2 – Oversiktskart Berby LVO med eiendomsgrenser og navn	26
	Vedlegg 3 – Detaljkart Nedre del av Enningdalselva	27
	Vedlegg 4 – Detaljkart omkring Berby herregård og Rørsvann	28
	Vedlegg 5 - Brev fra Fylkesmannen i Østfold, plan godkjent 15.8.2013	29

1 Innledning

Vern av det spesielle landskapet i Indre Iddefjord ble antydnet allerede for 25 år siden i St.prp. 130 (1974-75). Senere ble et mulig reservat nevnt i Fylkesmannen (FM) i Østfolds *Utkast til verneplan for våtmarker* i 1986. I 2005 ble det igjen blåst liv i planene om et vern av Indre Iddefjord gjennom *Oslofjordverneplanen* (Fylkesmannen i Østfold 2005).

Oslofjordverneplanens begrunnelse for verneinteressene nevner både områdets estetiske og landskapsmessige verdi og de naturfaglige kvalitetene. De naturfaglige verdiene er i første rekke knyttet til landskapet omkring elva og fjordbunnen, som har en unik ferskvannsfauna og store takrør- og sivområder. Av til nå påviste 250 arter virvelløse dyr i Enningdalselva/Rørsvann er hver tiende på norsk rødliste. Av landskapsmessige kvalitetene trekker verneplanen frem det intakte brakkvannsområdet, der Enningdalselva møter Iddefjorden på grensen mellom Norge og Sverige. En tilnærmet uberørt fjordbunn av denne type er unikt for begge land, og finnes ingen andre steder i Sør-Norge.

I verneforslaget sendt på høring i 2005 er naturverdiene i området tenkt ivaretatt med et naturreservat nærmest fjorden og elva samt arealer i lia øst for Iddefjorden, mens de spesielle landskapskvalitetene skal sikres gjennom et større landskapsvernområde omkring dette. LVO omkranser fjordbunnen, og strekker seg sørover i Enningdalen til ca. 1 km sør for Rørsvann. Etter en ny høringsrunde i 2008 fikk grensene noen mindre justeringer på østsiden av fjorden, mens naturreservatet ble sterkt utvidet på vestsiden som følge av ordningen med frivillig vern av skog. Det meste av arealet nord for Svartholstjerna mellom elv/fjord og riksgrensen er naturreservat (var tidligere landskapsvernområde i høringsforslag 2005). Avgrensing og verneforskrift for Berby LVO ble vedtatt av Kongen i statsråd 5.mars 2010.

Området som berøres av LVO er i aktiv bruk til landbruk og friluftsliv. I verneforskriftens § 6 står at det skal utarbeides en forvaltningsplan med nærmere retningslinjer for skjøtselen. I tillegg vil denne planen nyansere og utdype vernebestemmelsene, og gi en oversikt over igangværende og planlagt virksomhet, samt vurdere hvordan disse aktivitetene påvirkes av vernet. Forvaltningsplanen gjelder kun for Berby LVO.

I DN's veileder om forvaltning av verneområder (DN 2008) anbefales at det defineres konkrete forvaltningsmål og bevaringsmål knyttet til skjøtsel. For bevaring av verneverdiene i Berby LVO er det meget viktig at dagens landbruksdrift og aktivitet knyttet til Berby herregård opprettholdes. Utover dette anses det ikke nødvendig med særskilte skjøtselstiltak i området, og det utformes derfor ikke et eget kapittel om forvaltningsoppgaver og tiltak knyttet til dette.

Forvaltningsplanen for Berby LVO gjelder inntil videre, og tas opp til revisjon etter behov.

Forvaltnings- og oppsynsmyndighet for LVO vil trolig bli Fylkesmannen i Østfold.

2 Områdebeskrivelse

2.1 Geologi og landskap

Iddefjorden fra Halden og sørover langs Enningdalselva til Bullaren er en forkastningssone i grunnfjellet. Innerst i fjorden og oppover Enningdalen er det Iddefjordsgranitt på vestsiden av forkastningen og gneis i øst. Iddefjorden er en ekte terskelfjord med flere terskler ved Svinesund.

I Østfold-sammenheng er landskapet i Indre Iddefjord svært kupert og kan minne om fjordlandskap man finner i Telemark eller enda lengre vest. Områdets egenart kan oppleves hvis man reiser med båt sørover i Iddefjorden. Ettersom man nærmer seg fjordbunnen blir husene færre, og det store brakkvannsdeltaet der Enningdalselva munner ut i fjorden oppleves tilnærmet inngrepsfritt. En fjordbunn med et elvedelta av denne størrelsen uten større utbygging eller tekniske inngrep er ytterst sjeldent, og finnes ingen andre steder i Sør-Norge. Fjordbunnen er svært grunn og omkranset av brede takrørbelter og stedvis med svartor-strandskog innenfor. På begge sider reiser terrenget seg steilt, og i øvre del av lisdene finnes svært gammel furuskog med enkelttrær opp mot 450 år (antagelig Østfolds eldste). Åsene omkring fjorden er opp mot 200 moh., med Berbytårnet på 211 moh. som det høyeste punkt.

Hvis man fortsetter oppover Enningdalselva oppleves kontrastene som preger dette lavlandsvassdraget – øde skogtrakter veksler med frodig jordbrukslandskap og næringsrike tjern. Videre oppover vassdraget, utenfor verneområdet, kan man oppleve Elgåfossen som er Østfolds høyeste frie fossefall på om lag 20 m, og store næringsfattige sjøer som Bullaren, Kornsjøene og Boksjøene helt øverst i nedbørsfeltet. Ved Boksjø finnes Østfolds største naturreservat (22 km²) som grenser i øst til Tresticklan nasjonalpark på svensk side.

2.1.1 Berby herregård med omegn

Landskapet i søndre del av verneområdet er preget av Berby herregård, med store oppdyrkete arealer langs begge sider av elvestrengen. På Berby har det vært drevet gårdsdrift siden middelalderen, da det var et senter for trelast og tømmeroppkjøp før tømmerdrift og sagbruk for alvor kom i sving ved Halden i 1665. Gården ble adelig setergård i 1639 og hadde sin storhetstid under Truls Wiel på 17- og 1800-tallet. Jens M. Golden overtok gården i 1891, og den har siden vært i familiens eie.

På Berby er det et stort gårdskompleks med flere våningshus, en stor låvebygning og tilhørende redskapshus og bryggerhus. Det finnes også en stor eldre hvit bygning i tilknytning til gården fra 1899, som da den var ny huset Smaalenenes amts praktiske jenteskole og siden Statens hagebruksskole for kvinner. Senere (1940-53) ble det drevet privat husmorskole i bygningen. Mellom herregården og Enningdalselva på østsiden er et parkområde med mektige gamle edelløvtrær, høye steinmurer og et amfi som benyttes til skuespill under Berbydagene.

I gårdens omegn ligger en rekke bygninger som har vært tilknyttet gårdens virksomhet i tidligere tider. Dette er gamle husmannsplasser, høyløer, arbeiderbrakker og bygninger knyttet til tidligere sagbruksvirksomhet. En del bygninger er falleferdige eller ruiner, mens andre pusset opp til utleiehus eller skilt fra eiendommen som fritidsboliger.

Bunnen av Iddefjorden - nærmest uberørt av inngrep. Utløpet av Enningdalselva til venstre i bildet (foto: Charlotte Forsberg).

2.2 Naturmangfoldet

Området ligger i boreonemoral sone, som er en overgangssonen mellom den boreale barskogssonen og den nemorale løvskogssonen, og har derfor en blanding av boreale og nemorale trekk. Skogområdene omkring Berby er for en stor del grandominert barskog. Løvskogen på sørvendte steder med godt jordsmonn kan ha innslag av edlere varmekjære arter som ask, hassel, eik, bøk og svartor.

Skogsområdene i landskapsverneområdet har en typisk flora og fauna med de vanlige viltartene knyttet til de østnorske barskogområder som elg, rådyr, bever, hare, skogsfugl og de vanlige små og mellomstore rovdyr som mink, røyskatt, mår, grevling og rev. Enningdalselva har til ny tid vært et av ytterst få faste steder for oter (VU¹) i Øst-Norge. Et ulverevir finnes nærmere svenskegrensen, og ulven bruker området sporadisk. Under befaring i 2009 registrerte fylkesmannen sportegn etter villsvin like utenfor grensen for landskapsvernområdet (ved Lurkevann).

I området som berøres av landskapsvern drives ordinær skogsdrift med bestandshogst. Terrenget er til dels bratt og vanskelig tilgjengelig for skogsmaskiner, men mobile taubaner har vært benyttet til å drive ut tømmer. Bortsett fra noen få fritidsboliger, skogsbilveier, riksvei 102 til Sverige, og enkelte kraftledninger er skogen i området lite påvirket av inngrep.

¹ Vulnerable. Betyr at arten i Norge er definert som sårbar for utryddelse ut fra IUCNs definisjoner.

De spesielle naturverdiene omkring Iddefjorden og Enningdalselva finnes i hovedsak innenfor grensene til naturreservatet, og dermed utenfor LVO, men omtales allikevel her:

- Av sjeldne karplanter kan nevnes dverglin (EN), tusengylden (EN), strandrødtopp, dvergsivaks (NT) og skjoldblad (NT), og griseblad (VU). Rørsvann/Berbyelva er eneste lokalitet i Østfold for skjoldblad.
- Av til nå påviste 250 virvelløse dyrearter i elva/ Rørsvann (vårfluer, døgnfluer, biller, vannteger, småkreps, snegl, m.fl.), står hver tiende på norsk liste over truede arter, hvorav noen bare er kjent herfra. Fire arter "eldebiller" er i Norge bare påvist i Enningdalselva. Halvparten av Norges øyestikkere er påvist, hvorav 9 på norsk rødliste, bl.a. blåbåndvann-nymfe (EN). Elvemusling (VU) kan i elva bli 16 cm lang med antatt alder mer enn 100 år, som ett av to steder for arten i Østfold. Rekrutteringen av muslinger i elva kan være i faresonen. Elvemusling er truet i Europa.
- Vannkvaliteten er god i Enningdalsvassdraget, med fine gyte- og oppvekstforhold. Karpefiskfaunaen er meget rik, bl.a. med vederbuk, gullbust, laue, sørv, mort og brasme. "Edelfisk" er laks, ørret og sik. De viktigste gyteområder for laks er fra Mjølnerødfossen og nordover til Berby. Årsmiddelfangsten av laks i elva er vel et ½ tonn og i Iddefjorden vel 1 tonn. Maks.vekt laks er 17,7 kg (i 2008). Innslaget av rømt oppdrettslaks er minimalt.
- Slettsnok (NT) og spissnutefrosk (NT) er notert i området. Fuglelivet domineres av fiskeetende arter (fiskeørn NT, fiskeender, storskarv, havørn vinterstid, isfugl). I takrøbeltene hekker rørsanger, sivpurv, sporadisk sivsanger, der også trostesanger er hørt. Åpne elvestrekninger /fjordens indre deler har stor betydning for overvintrende vannfugler, f.eks. sangsvaner (NT), ender og fossekall. Alle tre elvehekkende fugleartene som finnes i Østfold; vintererle, fossekall og isfugl er påvist hekkende langs Enningdalselva.

3 Om verneformen og verneforskrift for Berby LVO

Landskapsvernområder (LVO) er naturmangfoldlovens minst restriktive verneform, og formålet er å ta vare på egenartede eller vakre natur- eller kulturlandskap. Verneformen brukes ofte for å ta vare på kulturlandskap i aktiv bruk. Bevaring av landskapsbildet og landskapsopplevelsen er en sentral målsetting. I et LVO vil jord- og skogbruk normalt kunne fortsette som tidligere, men det vil ofte være bestemmelser om å ta større hensyn til de landskapsmessige konsekvensene av virksomheten enn hva man gjør i områder uten vern.

I vurderingen av hvilke aktiviteter som tillates innenfor et LVO er det naturlig å ta utgangspunkt verneformålet, og vurdere hvorvidt et tiltak er i strid med dette. For Berby LVO sier § 2 i verneforskriften følgende om formålet med vern:

Formålet med landskapsvernområdet er å bevare et natur- og kulturlandskap av økologisk og kulturell verdi. Landskapsvernområdet har en markert topografi med granittkoller, skoglier og elveslette omkring Berby herregård, de nedre deler av Enningdalsvassdraget - Berbyelva og Indre Iddefjord.

I landskapsvernområdet må det ikke settes i verk tiltak som kan endre det vernede landskapets særpreg eller karakter vesentlig. Det skal legges vekt på den samlede virkningen av tiltak i området. For Berby LVO er det ikke lagt begrensninger på jordbruk og skogbruk slik det drives i området i dag, men forskriften legger enkelte føringer på hvordan eiendommene og landbruksdriften kan utvikle seg i fremtiden.

3.1 Tiltak og aktiviteter som ikke tillates

Det er listet opp en del aktuelle tiltak i § 3 *Vernebestemmelser* som gir eksempler på tiltak fylkesmannen vurderer har vesentlig innvirkning på landskapets særpreg eller karakter, som derfor ikke tillates (jvnf. verneforskriften § 3):

- Bygge nye veier i dalsidene.
- Etablere nye stein- og masseuttak.
- Oppfylle og planere med større mengder masse.
- Oppføre nye bygninger eller utføre omfattende eksteriørmessige endringer av større bygninger.
- Etablere golfbaner, campingplass og lignende, eller etablere virksomheter som krever større faste innretninger og lagerplass.
- Framføre nye luftledninger, eller oppføring av nye master, antenner eller vindmøller.

Opplistingen er ikke fullstendig.

Det gjøres oppmerksom på at området fra før av har vært et LNF²-område, der det kun er tillatt med bygge- og anleggsvirksomhet som har direkte tilknytning til stedbunden næring. Alle tiltak listet opp ovenfor vil være søknadspliktige uavhengig av landskapsvernområdet, og enkelte av dem vil også kreve endring av eller dispensasjon fra arealdelen i kommuneplanen.

² Et planbegrep i plan- og bygningsloven. Betyr området avsatt til Landbruks-, Natur- og Friluftområde.

3.2 Tiltak og aktiviteter som kan tillates (dispensasjon)

I verneforskriften § 4 og 5 gis en del viktige unntak til vernebestemmelsene - § 4 gir generelle unntak, mens § 5 lister opp unntak som kan gis etter søknad.

Tiltak som vernebestemmelsene ikke skal være til hinder for (generelt unntak) er:

- Vedlikehold av bygninger, faste anlegg og innretninger.
- Uttak av sand og grus fra de etablerte uttakene ved Rørsvann og Tyvkistene til bruk på eiendommen 258/1 (Berby).

Etter søknad kan forvaltningsmyndigheten (fylkesmannen) tillate:

- Oppføring av nye bygninger, veier og anlegg i området.
- Omfattende eksteriørmessig endringer av større bygninger.

I behandlingen av søknadspliktige tiltak vurderes om tiltaket vil påvirke verneformålet negativt. En god landskapsmessig tilpasning og estetikk vil være av betydning for om et tiltak kan gis dispensasjon. Tradisjonell stedbunden landbruksnæring er en viktig faktor for å opprettholde verneverdiene i LVO. Dispensasjonspraksis for bygninger og anlegg knyttet til landbruk vil derfor være mindre restriktiv enn til andre formål. I kapittel 4.2 gis en utdyping og nyansering av dispensasjonspraksis knyttet opp mot aktuelle tiltak i området.

Verneforskriften sier også at det skal utarbeides nærmere retningslinjer for skjøtsel. Dagens landbruksvirksomhet anses som tilstrekkelig skjøtsel for å opprettholde verneverdiene i Berby LVO. Det er et viktig forvaltningsmål at dagens landbruksdrift med ivaretagelse av det unike gårdsanlegget på Berby herregård kan opprettholdes.

4 Brukerinteresser

4.1 Dagens bruk og planer

Brukerinteressene i området knytter seg i hovedsak til landbruk (Tabell 1), enkelte helårsboliger, fritidsboliger (Tabell 2), samt fiske og friluftslivsinteresser. Deler av arealet på 209/2 (nærmest Iddefjorden) er i felleseie mellom Svein Buer og Øivind og Hedda Brække.

Tabell 1 Oversikt over landbrukseiendommer og grunneiere som berøres av Berby landskapsvernområde. Mindre tomter med fritidsboliger er ikke tatt med her. Disse er listet opp i tabell 2.

Gnr/Bnr	Grunneier	Areal (daa)	Beliggenhet
208/1,2	Jon Iver Stabekk	12,3	Ved Klabogen lengst nord i verneområdet
209/1	Svein Buer	152,6	Mellom Brækka og Folkå
209/2,3	Øivind og Hedda Brække	286,9	Mellom Klabogen og Brækka og en teig nord for Folkå. Eier tomt til fritidsboligen Brækka.
211/1,4	Ole og Anne-Berit Brække	121,0	Sør for Folkå, nord og øst for Skotkjerrmosen
258/1	Jens Golden	5 681,8	Sør for Folkå vest for Skotkjerrmosen, og de øvrige deler av LVO sør for dette.

Tabell 2 Oversikt over tomter og festetomter med fritidseiendommer innenfor vernet.

Gnr/Bnr	Eier	Navn	Beliggenhet
258/2	Anne Golden	Fiskertangen	Vestbredden av Enningdalselva, ca. 500 m oppstrøms utløpet
258/3	Elisabeth Golden	Revekasa	Øst for Ørbekken
209/3 f ⁽³⁾	Harald Jæger	Brekka	Ved Iddefjorden øst
258/9	Harald Saxholm	Ørebakke	Ved utløpet av Ørbekken
258/7	Trond Ivar Nilsen	Nypeto	Lia øst for Iddefjorden/Enningdalselva
258/8	Dag Jørgen Eriksen	Folkåplassen	Ved utløpet av Folkåa
258/6	Morten Ødegård	Ødegården	Vest for Rørsvatnet

³ festetomt

Tabell 3 Oversikt over helårs utleiehusvær innenfor Berby landskapsvernområde.

Gnr/Bnr	Navn	Utleieform
258/1	Kvernekasene	Leies ut som helårsbolig
258/1	Berget	Leies ut som helårsbolig
258/1	Sveitserbolig	Leies ut som helårsbolig (beliggende ved gårdstun Berby)

4.1.1 Landbruk og tilleggsnæringer

Status

Landskapsvernområdet berører 5 landbrukseiendommer (Tabell 1), der eiendommen 258/1 utgjør det klart største arealet innenfor området. Alle 5 eiendommer har utnyttbare skogressurser, og driver skogsdrift. Eiendommen 209/3 ved grunneiere Øivind og Hedda Brekke driver i tillegg med bortfeste av tomt til fritidsboligen Brekka ved Iddefjorden ved grensen mellom landskapsvernområdet og Indre Iddefjord – Enningdalselva naturreservat.

Eiendommen Berby herregård

På eiendommen 258/1, Berby herregård, drives tradisjonell landbruksvirksomhet med jord- og skogbruk og husdyr (gris), utleie av jakt- og fiskerettigheter, utleie av husvære og selskapslokaler, samt arrangementer i tilknytning til gården.

Det finnes 4 helårsboliger i tilknytning til gårdstunet.

Eiendommen har et langt skogsbilveinett og derfor stort behov for slitemasser til veiene. Det ligger to eksisterende grustak innenfor LVO. Det ene ligger ved Rørsvann og det andre ved Tyvkistene.

Det har tidligere vært drevet sagbruksvirksomhet og gartneri på gården. Det gamle sagbruksbygget står fortsatt øst for elva like sør for trebro til Tangholmen, men er forfallent. To større forfalne drivhus fra gartnerivirksomheten ligger like sør for gårdstunet.

Kvernekasene like nord for gården, den gamle husmannsplassen *Berget* helt sør i LVO, og *Sveitserboligen* på gårdstunet (Tabell 3) leies ut som helårs boliger.

Utover tradisjonelt landbruk er utleie av fiskerettigheter til laksefiske i Enningdalselva og utleie av lokaler til selskapsarrangementer knyttet til det unike gårdsmiljøet på Berby de viktigste tilleggsnæringer. Lakserettighetene har siden 1986 vært leid ut til Arbeidernes jeger- og fiskerforening Halden, som driver kultivering og fiskekortsalg i elva. Til selskapslokale benyttes den gamle husmorskolen som er utstyrt med moderne kjøkkenfasiliteter. Årlig arrangeres Berby-dagene, der gården åpnes for allmennheten med boder, stands, utstillinger og skuespill. De siste årene har det vært flere tusen besøkende til dette arrangementet.

Planer fremover

I forbindelse med skogsdrift innenfor LVO kan det bli aktuelt å benytte mobil taubane-vinsj til å frakte tømmer frem til skogsbilvei. Det kan også være aktuelt å sprengte fjell og gjøre mindre gravearbeider for å lage enkle driftsveier for utkjøring av tømmer til skogsbilvei med lassbærer eller landbrukstraktor.

Grunneier på Berby har et ønske om å utnytte fallet i Ørbekken til produksjon av kraft. Elva renner ned i Enningdalselva fra øst, ca. 1 km nord for Berby.

Grunneier av eiendommen 209/1 har ønske om å ombygge et uthus ved *Skogbrække* til fritidsbolig. Huset ligger like sør for plassen *Brekka*. Her finnes også en gammel grunnmur

nærmere traktorveien. Området ligger rett innenfor en gammel steinbrygge/molo i naturreservatet.

Tidligere grunneier på Berby herregård (258/1) har vært i kontakt med Halden kommune for om mulig å etablere en campingplass ved utløpet av Enningdalselva. Her er det i dag opparbeidet et åpent område ved elvas østbredd, som fra tid til annen benyttes til telting og arrangementer av lokale organisasjoner og lag. Det står i dag en liten hytte på området innenfor naturreservatet (under 10 m fra elva). Alternative områder for campingfasiliteter er ved *Nesset* som i dag benyttes av AJFF Halden.

Flisfyringsanlegg i tilknytning til nye Halden fengsel aktualiserer produksjon av flis som et alternativ til levering av massevirke til celluloseproduksjon. Jens Golden på Berby ønsker å ha mulighet til å kunne produsere og levere flis i fremtiden. Dette vil kreve en større velteplass for tømmer, plass for et mobilt fliskutteranlegg, og lager for tørking av flis. Det gamle flislageret på vestsiden av elva litt nord for Fiskertangen kan være et aktuelt sted for lagring av flis.

På Berby herregård kan produksjon av juletrær eller energiskog på innmark i fremtiden bli aktuelle alternativ til dagens produksjon av grovfôr og korn.

På eiendommen til Berby herregård finnes flere eldre falleferdige bygninger samt grunnmurer etter bygninger som nå er vekk. Av eldre bygninger kan nevnes den gamle sagbruksbygningen og en eldre låve litt lengre sør (se kart i vedlegg 3). I nærheten av disse ligger også grunnmurer etter gamle arbeiderboliger. Et lite stykke SØ for den gamle trebrua over elva ligger grunnmuren etter *Brakka*, og noen hundre meter sørover langs veien mot Berby (på østsiden av veien ved sørøstre ende av jordet) ligger grunnmuren etter arbeiderboligen *Elvebakke*. Grunneier har et ønske om bygge om den gamle låven til bruk for overnatting for turister eller langtidsutleie. Han har også planer om å gjenoppbygge de gamle arbeiderboligene. Byggetillatelse for gjenoppføring av *Elvebakke* er gitt av Halden kommune.

I forbindelse med arrangementer på Berby herregård er parkeringskapasiteten for liten. Dette gjelder i første rekke Berby-dagene, der det kan komme opp mot 2000 besøkende per dag. For å avbøte dette har grunneier ønske om å opparbeide en parkeringsplass i nærheten av gården.

4.1.2 Fritidsboliger

Status

Det er 7 fritidseiendommer innenfor LVO (Tabell 2). Alle eiendommene bortsett fra Brekka og Folkåplassen ved Iddefjorden har bilvei frem til eiendommen.

Planer fremover

På Brekka er det en eksisterende traktorvei til huset fra Klabogen i nord. Denne veien ligger i LVO, og grenser til naturreservatet. Fester av boligtomt på Brekka har ikke veirett per i dag, men dette kan bli aktuelt i fremtiden, og det vil da være ønskelig å oppgradere veien til skogsbilvei-standard.

Til Folkåplassen ved utløpet av Folkåa er det heller ingen bilvei, kun en bratt traktorvei. Eier av Folkåplassen benytter båt som atkomst til hytta, og har en brygge nedenfor hytta og på vestsiden av fjorden. Begge brygger er oppført uten tillatelse. Bil benyttes frem til båt-plassen

på vestsiden av fjorden. Eier av Folkåplassen har ikke veirett fram til hytta. Det går i dag en traktorvei ned til eiendommen fra øst gjennom LVO. Eier har ønske om å oppruste traktorveien til sommerbilvei. Han ser også at det kan bli nødvendig med mudring ved Folkåas utløp for å sikre atkomst med båt. Brygger og aktuelt område for mudring ligger i naturreservatet. Disse tiltakene vurderes derfor ikke i denne planen. Eier har også et ønske om å restaurere en låve og gjenoppbygge et sauefjøs på Folkåplassen i LVO.

4.1.3 Andre bruksinteresser

Status

Det er stor interesse knyttet til laksefiske i Enningdalselva. Elva ligger innenfor NR, men mye av aktiviteten omkring fisket, herunder bruk av *Neset*, vil skje i LVO. Det fiskes årlig mellom 500 og 1000 kg laks i elva. Fiskekultivering og salg av fiskekort skjer gjennom Arbeidernes jeger- og fisker forening Halden, som leier fiskeretten i elva. I tilknytning til fisket er det en del parkering, ferdsel og noe telting i området.

Lokale lag, organisasjoner og andre benytter *Tangholmen*, som er et flatt åpent område vest for utløpet av Enningdalselva, til telting og opphold om sommeren. Her har det også blitt arrangert sommerleir med 4H (ungdomsorganisasjon).

Fortum Distribusjon AS har lav- og høyspentnett i området som vil kreve service og vedlikehold i forbindelse med drift, og fornying etter behov.

Planer fremover

Arbeidernes jeger- og fiskerforening Halden har ønske om å bygge gapahuk langs elva.

Der er ønske om å bygge en fiskeplass for handikappede i nærheten av fylkesveibrua.

4.2 Vernebestemmelsene og konkrete tiltak og aktiviteter

Dette kapittelet gir en vurdering av hvordan konkrete tiltak i området forholder seg til verneformålet og vernebestemmelsene. Forvaltningsplanen kan ikke innføre strengere restriksjoner, eller være mer liberal enn det som står hjemlet i forskriften, men skal utdype og konkretisere bestemmelsene i verneforskriften opp mot aktuelle tiltak.

Det vesentlige i vurderingen av dispensasjoner fra vernebestemmelsene vil (som nevnt i kapittel 3.2) være hvordan et tiltak påvirker den visuelle opplevelsen av landskapet. I denne vurderingen vil fylkesmannen vektlegge hvordan et tiltak vil arte seg i landskapet sett fra Berby gård, dalbunnen, hovedvassdraget, Rørsvann og Indre Iddefjord. Innvendig ominnredning eller ombygging vil derfor ikke påvirkes av vernet. Dette gjelder såfremt ny bruk av bygningene ikke fordrer andre utvendige tiltak som påvirker landskapet negativt.

Selv om tiltak kan aksepteres i forhold til landskapsvernet betyr ikke dette at de automatisk er lovlige å gjennomføre. De fleste tiltak må også vurderes i forhold til annet lovverk. Dette vil i hovedsak være jordloven, skogloven, plan- og bygningsloven og kulturminneloven.

4.2.1 Jordbruk

Jordbruk slik det drives i dag, kan fortsette som før, og vil i liten grad påvirkes av vernet. Grunneier står fritt til å velge dyrkingsvekster og type jordbruksdrift ut fra hva som best passer til gårdens ressurser, markedssituasjon og egne preferanser. Vernet er heller ikke til hinder for dyrking av høyere vekster som for eksempel solbær og bringebær.

Omlegging til juletreproduksjon eller produksjon av energiskog vil kreve omdisponering av jordbruksareal til skog. Omdisponering av jordbruksareal vurderes å kunne gi en vesentlig negativ påvirkning på landskapet, og må omsøkes. Vurdering av en eventuell søknad vil være avhengig av beliggenhet og størrelse på det aktuelle felt som søkes omdisponert. Omlegging av større arealer, i områder som er godt synlig fra Enningdalselva, Berby herregård eller Rørsvann vurderes som negativt for verneformålet.

Rydding og oppdyrking av gammel jordbruksmark som er tilplantet må omsøkes, men vil ikke være i strid med verneformålet. Ved søknad om nydyrking av skogsmark som ikke tidligere har vært oppdyrket, vil tillatelse avhenge av tiltakets omfang og lokalisering. Nydyrking som ikke omfatter bekkelukking eller større masseforflytninger vil neppe være i strid med verneformålet.

4.2.2 Skogbruk og veier

Vernet er ikke til hinder for skogbruk slik det drives i dag. Bygging av nye skogsbilveier kan tillates etter søknad, men veitraseer i dalsider som er synlige fra fjorden, dalbunnen, Berby gård, eller Rørsvann, vurderes som negativt for verneformålet.

Skogsområdet i LVO er stedvis bratt. Dette gjør avvirkning og fremkjøring av tømmer til bilvei vanskelig. Vernet er ikke til hinder for bruk av mobile vinsjekraner til fremføring av tømmer. Det er heller ikke til hinder for mindre gravearbeider og sprengning for å lage enkle midlertidige kjøreveier for skogsmaskiner. Dette er særlig aktuelt for utkjøringsvei til lassbærer eller landbrukstraktor. Slike drifteveier vil imidlertid ofte holdes åpne til bruk for utkjøring av felt elg, og til senere maskinelt arbeid i skogen, og kan utvikle seg til mer eller

mindre permanente traktorveier. Opparbeiding av varig traktorvei på steder som er synlige fra fjorden, dalbunnen, Berby gård eller Rørsvann må omsøkes. Hvis etablering av denne type vei vurderes å forringe verneformålet, kan forvaltningsmyndigheten forby at den vedlikeholdes som traktorvei etter at pågående skogsdrift er avsluttet.

Verneforskriften omtaler ikke treslagsskifte eller bruk av fremmede treslag eller provinianser. Det henvises til Skogloven med tilhørende forskrifter. I følge *Forskrift om bærekraftig skogbruk* kan bruk av utenlandske treslag kun skje etter godkjenning fra kommunen.

Opprusting av traktorvei til plassen *Brekka* fra nord er et aktuelt tiltak. Dette tiltaket må omsøkes. I vurdering av søknad om bilvei vil blant annet veitrase, veibredde og bruk av masser være av betydning. Opparbeiding av sommerbilvei etter noenlunde samme trase vil neppe være i konflikt med verneformålet.

Eier av fritidsboligen *Folkåplassen* har heller ikke bilvei frem til huset, men benytter båt som transportmiddel. Det går i dag en traktorvei til huset fra nordøst langs Folkåa. Grunneier av Folkåplassen har ønske om å oppgradere denne traktorveien til sommerbilvei. Opparbeiding av sommerbilvei etter noenlunde samme trase som traktorveien vil neppe være i konflikt med verneformålet. I vurdering av søknaden vil planlagt veibredde og bruk av masser være av betydning. – Veie ved Berbyelvas utløp – truet art (ildsandbie), se s.20.

4.2.3 Bygninger og anlegg i landbruket

Vernet er ikke til hinder for vedlikehold av eksisterende bygninger, faste anlegg og innretninger. Dette gjelder både landbruksbygg og andre bygninger.

Oppføring av nye landbruksbygg eller omfattende eksteriørmessige endringer av eksisterende bygg må omsøkes. I vurdering av søknaden vektlegges hvordan nybygget eller endringen er tilpasset eksisterende bebyggelse og passer inn i landskapet. Av betydning er eksteriør, størrelse og lokalisering.

På Berby herregård finnes flere store driftsbygninger. Et nytt stort landbruksbygg med godt tilpasset eksteriør og lokalisering vil derfor kunne falle naturlig inn i gårdsmiljøet. Et nytt landbruksbygg med industripreg, som for eksempel ved bruk av mur eller stål som utvendig materiale, og tilnærmet flatt tak, vil derimot passe dårlig inne i gårdsmiljøet og være i konflikt med verneformålet.

Ved søknad om oppføring av et nytt landbruksbygg eller -anlegg vil lokaliseringen også ha stor betydning for effekten det har i landskapet. En lokalisering utenom dagens gårdsbebyggelse på Berby eller utenom områder hvor det tidligere har vært bygninger og anlegg vil kunne påvirke landskapet negativt. Ved søknad om oppføring av et lager for tørking av flis vil for eksempel lokalisering på den gamle sagflistomta, der fra før står et stort gammelt skråtak, påvirke landskapet i langt mindre grad enn en lokalisering på et område uten bebyggelse fra før. Om det vil kunne gis unntak for et slikt anlegg innenfor LVO må vurderes når eventuelt konkrete planer foreligger. Forutsatt en fornuftig lokalisering og stedstilpasset eksteriør, vil dette trolig ikke være i konflikt med verneformålet.

En gjenoppføring av eksisterende bygninger på Berby herregård i samme stil etter for eksempel en brann, men lokalisert noen titalls meter vekk fra tidligere plassering, vil neppe påvirke verneformålet negativt. Gjenoppføring eller modernisering av drivhus i samme stil og

størrelse, og på tilnærmet samme plass som de gamle drivhus står i dag vil heller ikke være i strid med verneformålet.

Restaurering eller gjenoppbygging av tidligere arbeiderbrakker, sagbruksbygning, eller gamle høyløer med videre, i samme stil og størrelse som tidligere, vil neppe være i strid med verneformålet. Vernet vil heller ikke være til hinder for tilpasning av bygninger innvendig til annet formål, som for eksempel turisme, selskapsvirksomhet eller lignende.

Det foregår enkelte større arrangementer på Berby herregård, hvor parkeringsområdene blir fylt opp, og innmarka må benyttes til parkering. Grunneier ønsker derfor å bygge ut parkeringskapasiteten. Store innrykk av besøkende gjelder spesielt for de årlige Berbydagene. Det er ikke kjent om parkeringskapasiteten er et problem i forbindelse med andre arrangementer. Bygging av p-plass må omsøkes. I vurdering av søknad vil størrelse og stedstilpasning være viktig i vurdering av hvorvidt den vil påvirke landskapet.

Vurderinger av hva som kan tillates for nye bygninger og anlegg i landbruket gjelder også ved gjenoppføring av eksisterende bebyggelse etter brann, naturskade eller riving.

4.2.4 Andre bygninger

Grunneier har ønske om å restaurere et nedfallent uthus på den gamle plassen *Skogbrække*, som ligger noen titalls meter sør for fritidsboligen *Brekka*. Avhengig av byggets tilstand og byggeplanen, vil dette tiltaket falle under vernebestemmelsenes § 5.1 (oppføring av nye bygninger) eller § 5.2 (omfattende eksteriørmessige endringer). Tiltaket vil uansett kreve dispensasjon fra vernebestemmelsene og må omsøkes. Restaurering av uthuset vil neppe være i konflikt med verneformålet, men i strid med strandsonepolitikken for Oslofjorden.

Mellom sjøen og Skogbrække er en relativt tett strandskog i naturreservatet. Det vil ikke bli anledning til å tynne i denne, og et eventuelt nytt bygg på Skogbrække vil derfor ikke synes fra fjorden.

Når det gjelder mulighet til oppføring av nye hytter i LVO med tilhørende vei, strøm og sanitæranlegg er dette omtalt i vernebestemmelsenes § 5.2, under som tiltak forvaltningsmyndighetene kan gi tillatelse til etter søknad. I vurdering av en eventuell søknad vil det legges vekt på tiltakets påvirkning på verneverdiene slik de er formulert i verneformålet (§ 2). Det vil særlig legges vekt på synligheten i landskapet sett fra Berby gård, dalbunnen, hovedvassdraget, Rørsvann og Indre Iddefjord. En eventuell utbyggingssak vil i tillegg måtte behandles etter annet lovverk (for eksempel plan- og bygningsloven).

4.2.5 Andre anlegg og infrastruktur

Camping og fiske

Det er stor interesse for laksefiske i Enningdalselva. Mange fiskere har behov for overnattingsmuligheter og campingfasiliteter. Tidligere grunneier har hatt kontakt med Halden kommune med tanke på å etablere en campingplass ved Tangholmen. Plassen blir i dag benyttet noe til telting, og blir år om annet benyttet til samlinger og sommerleir for lag og foreninger som for eksempel 4H. Denne bruken av området vil ikke være i konflikt med verneformålet i LVO. Større organiserte arrangementer som også berører det tilgrensende naturreservatet, vil imidlertid kreve dispensasjon fra reservatbestemmelsene.

Ved etablering av campingplass på Tangholmen vil det måtte opparbeides et område for telt, bobiler og campingvogner, samt servicebygg med toalett, dusj og anlegg for avfall. En slik campingplassen vil være godt synlig fra Indre Iddefjord og nedre del av Enningdalselva, og dermed endre opplevelsen av fjordbunnen og Berbyelva som tilnærmet fri for større tekniske inngrep. En slik lokaliseringen vurderes derfor å være i strid med verneformålet, som også viser til elvesletten ved elveutløpet.

Som alternativ til Tangholmen vil en utvikling av området omkring *Neset*, i dag møteplass for sportsfiskerne, ikke visuelt påvirke Indre Iddefjord/elveutløpet. Den intakte fjordbunnen og elveutløpet er meget sentrale i verneområdene. En utvikling av et campingområde på Neset vil trolig ikke forringe verneverdiene vesentlig. En slik lokalisering av et servicebygg vil også måtte ligge tett på elva, med de problemer dette medfører med tanke på mulig avrenning. Det bør derfor vurderes muligheten av å trekke et ev. servicebygg her lengre vekk fra elva.

Kraftproduksjon

Det foreligger også et ønske om å etablere kraftverk i Ørbekken. Tiltaket må omsøkes. I vurdering av søknaden vil det legges vekt på utforming og stedstilpassning av kraftverksbygning, eventuell dam, rørgate og kraftledning. Under forutsetning av at anlegget tilpasses omgivelsene, vil neppe LVO være til hinder for etablering av et minikraftverk i kløfta i Ørbekken (jvnf. vernebestemmelsenes § 5.3).

Grunneierne langs Folkåa har ønske om å vurdere minikraftverk i bekken. Dette vil ligge i naturreservatet, og behandles derfor ikke i denne planen. En eventuell kraftledningstrase vil kunne berøre LVO. Etablering av kraftledning i LVO er i utgangspunktet ikke tillatt. Hvorvidt det kan gis dispensasjon, avhenger av lokalisering av traseen i terrenget, og hvorvidt den vil være synlig fra fjorden. Alternativ strømføring er som nedgravd kabel.

Bergverk

Etablering av bergverk innenfor LVO kan ikke tillates. Det er i dag et eksisterende stenbrudd (Brække stenbrudd) ca. 300 m på utsiden av LVO. Ny Plan- og bygningslov (PBL § 11-8 c) og Naturmangfoldloven (§ 49) gir adgang til å fastsette bestemmelser i en randsone utenfor et LVO. Fylkesmannen har vurdert at det ikke per i dag er behov for å utforme ”randsonebestemmelser” utenfor verneområdet. Vernet får derfor ikke negative konsekvenser for masseuttaket i Brække øst for riksvei 22, eller nåværende massetransport til Bakke og utskipping derfra.

Ildsandbie, vei nær Berbyelvas utløp

Ildsandbie er en truet art som er påvist ynglende i et meget lite åpent sandområde med kjørespor helt nord i landskapsvernområdet, like vest for Berbyelva. Område er sårbart og ligger ca 50 m sør for reservatgrensen i bekk/grøft for Indre Iddefjord naturreservat. Arten er avhengig av åpen sandmark uten kjøring / trafikk. **Det er sterkt ønskelig at det ikke kjøres her. Et par sperrestener bør legges ut og sandmarka holdes åpen / naken, flekkvis uten vegetasjon,** jf. NINA-rapport nr.759, s.32.

5 Målsetninger og tiltak

5.1.1 Mål

Målsetninger er knyttet til brukerinteresser som bidrar til å opprettholde verneverdiene i området. En viktig del av verneformålet "... å bevare et naturskjønt natur- og kulturlandskap... omkring Berby herregård, de nedre deler av Enningdalsvassdraget – Berbyelva og Indre Iddefjord". Det unike gårdsmiljøet omkring Berby herregård og jordbrukslandskapet omkring gården og Rørsvann er en viktig del av dette.

Det vil være større utfordringer knyttet til ivaretagelse av estetiske hensyn ved volumproduksjon innen landbruket enn såkalte tilleggsnæringer og nisjenæringer, som for eksempel gårdsturisme. For gårdsturisme er det tradisjonelle landbruket en viktig ramme for næringen, og et estetisk gårdsmiljø en viktig suksessfaktor. En moderat og stedstilpasset utvikling av turisme knyttet til landbruket i Berby LVO vil derfor kunne bidra positivt til bevaring av verneverdiene. Det er viktig at turismen som utvikles i LVO baseres på lokale naturressurser (eks.: jakt, fiske, turer), kulturlandskapet (eks.: kulturstier, lokal kulturhistorie), eller andre gårdsprodukter (eks.: foredelte landbruksprodukter), og ikke aktiviteter som forringer landskaps- og naturopplevelser.

Målsetning for bruk i Berby LVO er derfor:

- *Å opprettholde landbruksdrift i området på dagens nivå.*
- *Å ivareta det vakre jordbrukslandskapet med tilhørende gårdsbebyggelse.*
- *At en moderat og stedstilpasset gårdsturisme i LVO opprettholdes og videreutvikles.*

5.1.2 Tiltak

For at det skal være mulig med fortsatt gårdsdrift i LVO, må en aktiv fremtidsrettet landbruksnæring kunne utvikles samtidig som de estetiske hensyn knyttet til byggeskikk og arealbruk ivaretas. Dette vil være en utfordring. Det kan være vesentlig fordyrende å sette opp for eksempel driftsbygninger som er estetisk tilpasset dagens gårdsbebyggelse på Berby herregård, i forhold til å bygge et moderne landbruksbygg uten de føringer som ligger i LVO. Begrensninger knyttet til lokalisering kan også medføre praktiske ulemper og økte kostnader.

Det foreslås derfor at det avsettes SMIL-midler (spesielle miljøtiltak i landbruket) i kommunen til ivaretagelse av gamle driftsbygninger i landbruket og ekstrakostnader knyttet til estetiske tilpasninger av ny gårdsbebyggelse. Tiltak i LVO bør prioriteres. Støtte fra Norsk kulturminnefond vil også være svært aktuelt til denne type tiltak. Grunneier har også tidligere mottatt støtte fra Statens Kulturminnefond til vedlikehold av den gamle husmorskolen.

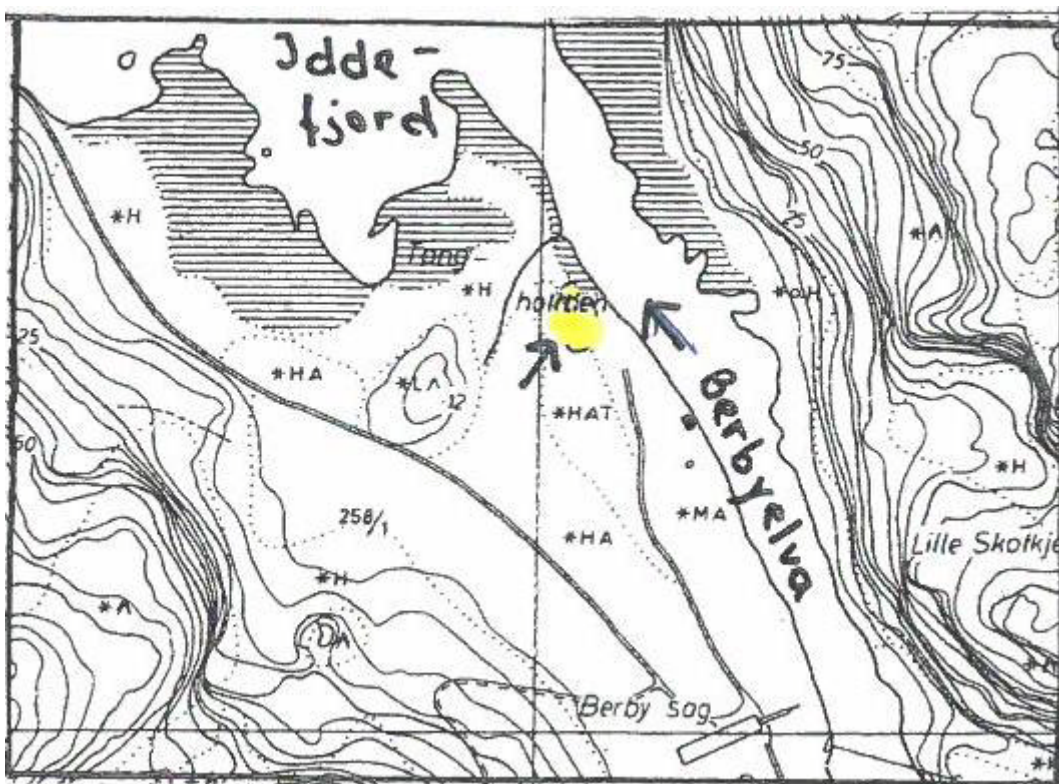
Det er viktig at tiltaksmidler og forvaltningen bidrar til at landbruket i LVO utvikles slik at det vakre kulturlandskapet og gårdsmiljøet på Berby ivaretas. Ved utvikling av gårdsturisme er et vakkert kulturlandskap og gårdsbebyggelse viktig. Her kan landbrukets tiltaksmidler til denne type næringsutvikling anvendes. En forutsetning for dispensasjoner og tildeling av midler er at tiltakene er i tråd med intensjonene for LVO, og bidrar til å bevare eller styrke verneverdiene i området.

Det er en del tidligere beitemark langs elva som er tilplantet med gran av fremmede provenienser – for eksempel sør for fylkesveibrua over Enningdalselva. Det vurderes som

positivt for verneverdiene om disse bestandene avvirkes, og arealer med eng og beitemark gjenskapes. Det er ønskelig at landbrukets tiltaksmidler prioriteres til denne type tiltak i LVO.

Ildsandbie, vei nær Berbyelvas utløp

Ildsandbie er en truet art som er påvist ynglende i et meget lite åpent sandområde med kjørespor helt nord i landskapsvernområdet, like vest for Berbyelva. Område er sårbart og ligger ca. 50 m sør for reservatgrensen i bekk/grøft for Indre Iddefjord naturreservat. Arten er avhengig av åpen sandmark uten kjøring/trafikk. **Det er sterkt ønskelig at det ikke kjøres her. Et par sperrestener bør legges ut og sandmarka holdes åpen/naken, flekkvis uten vegetasjon,** jf. NINA-rapport nr 759, s. 32.

6 Kilder

Fylkesmannen i Østfold 2005. *Verneplan for Østfoldkysten. Oslofjord-verneplanen.*
Fylkesmannen i Østfold, Miljøvernavdelingen, rapport nr. 6, 2005.

Direktoratet for Naturforvaltning 2008. Håndbok 17 (2001) Revidert 2008 – *Områdevern og forvaltning.*

Miljøverndepartementet og Landbruks- og matdepartementet 2005. Plan- og bygningsloven og Landbruk Pluss – Hvordan kan plan- og bygningsloven brukes for tilrettelegging av ny landbrukstilknyttet næringsvirksomhet? Veileder 20 s.

7 Vedlegg

Vedlegg 1 Vernebestemmelsene

Forskrift om vern av Berby landskapsvernområde i Halden kommune, Østfold fylke

Fastsatt ved kongelig resolusjon 5.3.2010 med hjemmel i lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) § 34 og § 77, jf. § 36 og § 62. Fremmet av Miljøverndepartementet.

§ 1 Avgrensning

Landskapsvernområdet berører følgende gnr./bnr.: 208/1, 208/2, 209/1, 209/2,3, 211/1,4, 258/1, 258/2, 258/3, 258/6, 258/7, 258/8 og 258/9 i Halden kommune.

Landskapsvernområdet dekker et areal på ca. 6287 daa. Grensene for landskapsvernområdet framgår av vedlagte kart i målestokk 1: 18000, datert Miljøverndepartementet februar 2010. De nøyaktige grensene for landskapsvernområdet skal avmerkes i marka. Knekkpunktene skal koordinatfestes.

Verneforskriften med kart oppbevares i Halden kommune, hos Fylkesmannen i Østfold, i Direktoratet for naturforvaltning og i Miljøverndepartementet. Det samme gjelder jordskiftekartet som lages etter grensemerking.

§ 2 Formål

Formålet med landskapsvernområdet er å bevare et natur- og kulturlandskap av økologisk og kulturell verdi. Landskapsvernområdet har en markert topografi med granittkoller, skoglier og elveslette omkring Berby herregård, de nedre deler av Enningdalsvassdraget - Berbyelva og Indre Iddefjord.

§ 3 Vernebestemmelser

I landskapsvernområdet må det ikke settes i verk tiltak som kan endre det vernede landskapets særpreg eller karakter vesentlig. Det skal legges vekt på den samlede virkningen av tiltak i området.

For landskapsvernområdet gjelder følgende vernebestemmelser:

Området er vernet mot inngrep som vesentlig kan endre eller virke inn på landskapets særpreg eller karakter, herunder:

- Framføring av luftledninger (kraftlinjer, el.linjer, kabel- og taubaner m.v.)
- Oppføring av master, antenner, vindmøller og bygninger
- Anlegg av andre større faste innretninger
- Anlegg av større lagerplass, samt campingplass, golfbane o.l.
- Veibygging i dalsider
- Stein- og masseuttak
- Uttak, oppfylling og planering med større mengder masse
- Omfattende eksteriørmessige endringer av eksisterende større bygninger.

Opplistingen er ikke uttømmende.

§ 4 Generelle unntak fra vernebestemmelsene

Vernebestemmelsene er ikke til hinder for:

1. Gjennomføring av militær operativ virksomhet og tiltak i forbindelse med ambulanse-, politi-, brannvern-, rednings- og oppsynsvirksomhet, samt gjennomføring av skjøtsels- og forvaltningsoppgaver som er bestemt av forvaltningsmyndigheten. Unntaket gjelder ikke øvingskjøring.
2. Vedlikehold av eksisterende bygninger, faste anlegg og innretninger.
3. Uttak av sand og grus til eget bruk på eiendommen gnr/bnr 258/1 fra etablerte uttak nord ved Rørsvann og ved Tyvkistene.
4. Istandsetting og vedlikehold av kulturminner.

§ 5 Spesifiserte dispensasjonsbestemmelser

Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi dispensasjon til:

1. Oppføring av bygning, vei eller anlegg, som ikke vesentlig endrer eller innvirker på landskapets særpreg eller karakter. Ved vurdering av bygning, eksempelvis tilknyttet tradisjonell stedbunden landbruksnæring, skal landskapstilpasning og estetikk vektlegges.
2. Omfattende eksteriørmessige endringer av eksisterende større bygninger.
3. Etablering av mikrokraftverk i Ørbekken som ikke vesentlig endrer eller innvirker på landskapets særpreg eller karakter.

§ 6 Generelle dispensasjonsbestemmelser

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra forskriften dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig, jf. naturmangfoldloven § 48.

§ 7 Skjøtsel

Forvaltningsmyndigheten, eller den forvaltningsmyndigheten bestemmer, kan iverksette tiltak for å opprettholde eller oppnå den natur- eller kulturtilstand som er formålet med vernet.

§ 8 Forvaltningsplan

Det skal utarbeides forvaltningsplan for landskapsvernområdet, som kan inneholde nærmere retningslinjer for skjøtsel.

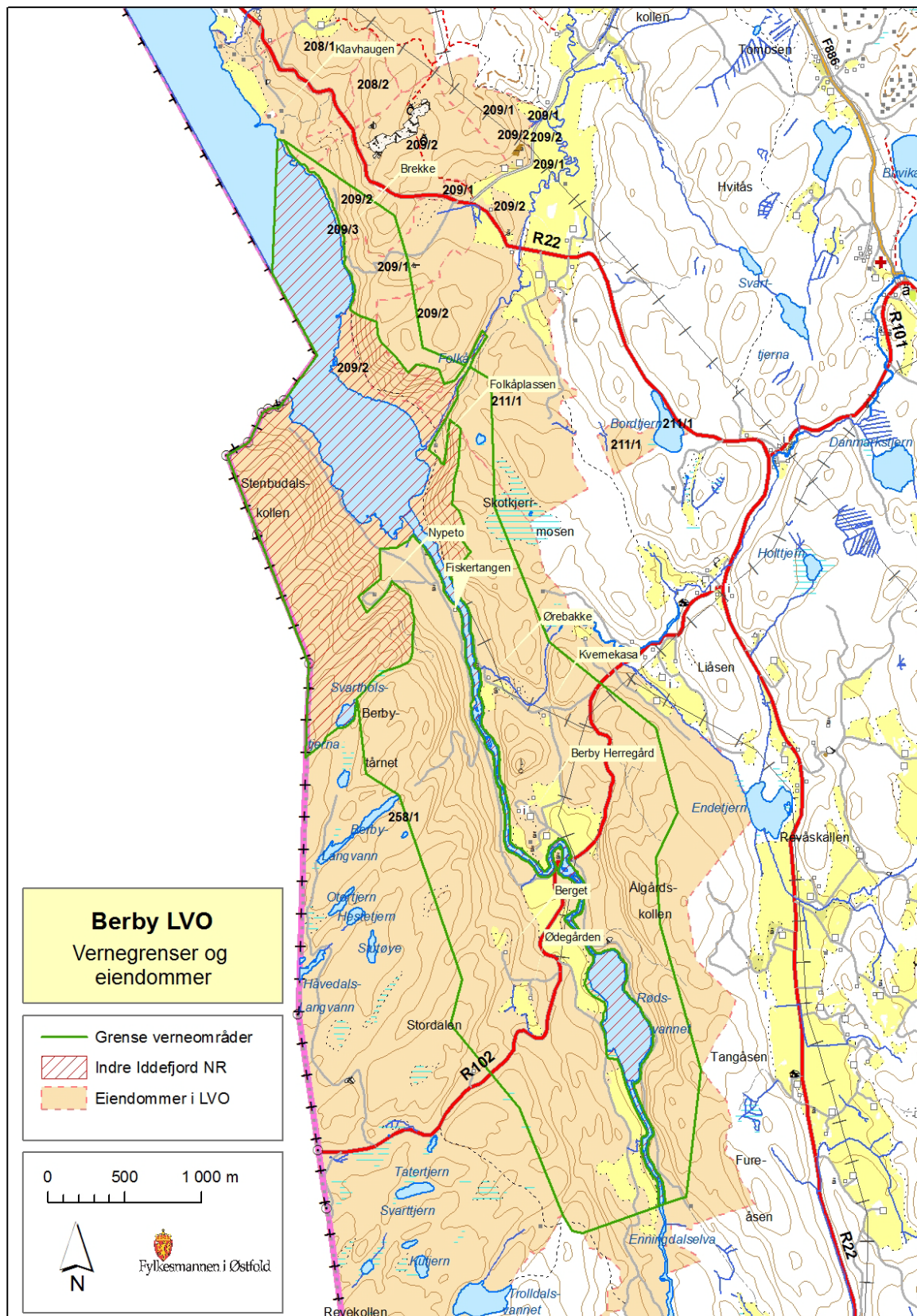
§ 9 Forvaltningsmyndighet

Direktoratet for naturforvaltning fastsetter hvem som skal ha forvaltningsmyndighet etter denne forskriften.

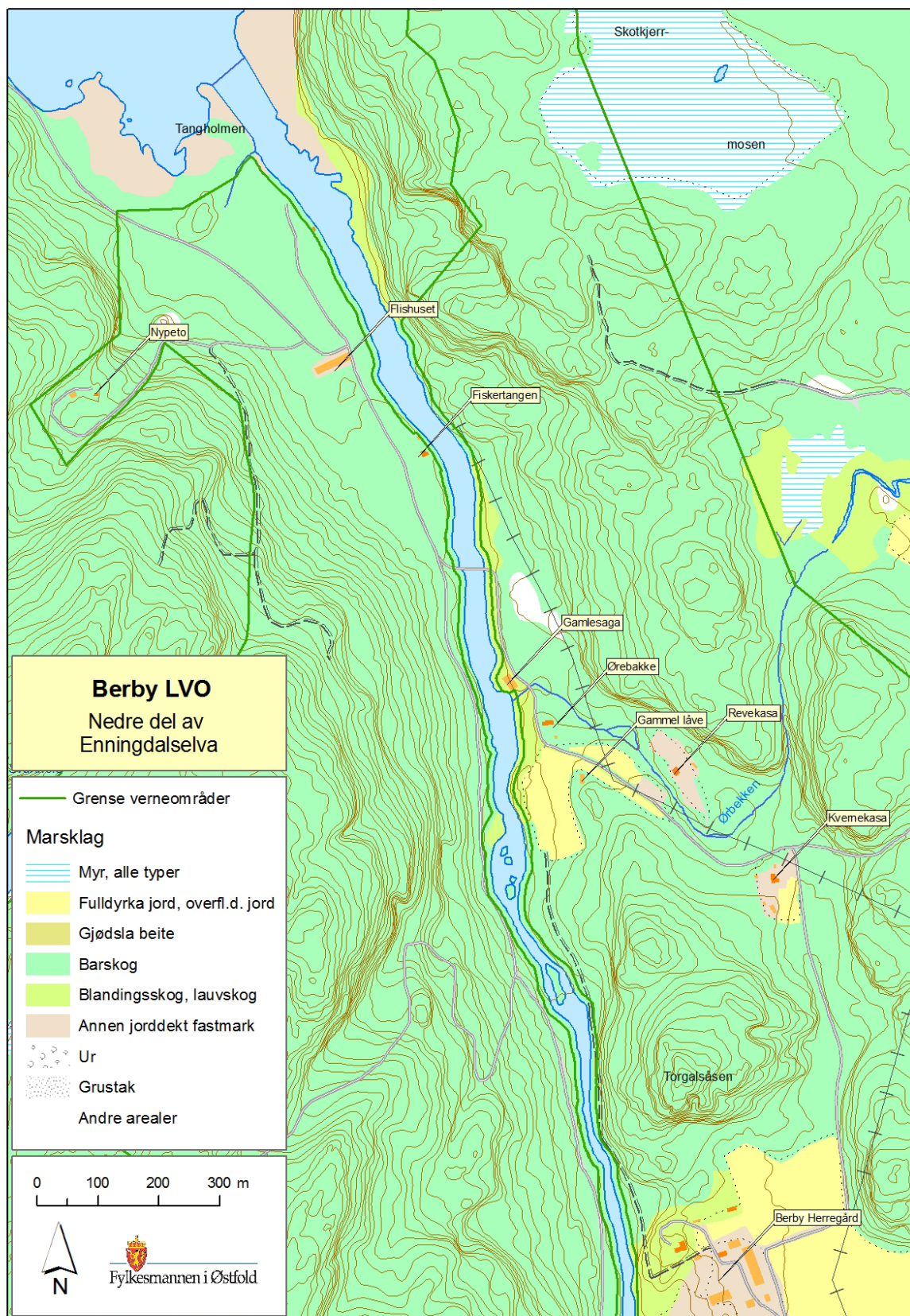
§ 10 Ikraftredelse

Denne forskrift trer i kraft straks.

Vedlegg 2 – Oversiktskart Berby LVO med eiendomsgrenser og navn

Vedlegg 3 – Detaljkart Nedre del av Enningdalselva

Vedlegg 4 – Detaljkart omkring Berby herregård og Rørsvann

